

majd 10-ével, 60—100-ig egyszerre engedi meg a számsor kibővítését, sőt tiszta ezrásokkal 1000-ig is számlálhatnak.

Őszintén megvallom, hogy nem vagyok elragadtatva az utasításban tett ezen tantervi engedményektől. Meglazítják ugyan a tanítás megköötöttségét, de nem szüntetik meg, tehát lényegében megmarad az elavult tanításmód. Azonfelül attól tartok, hogy a tanterv megbolygatása, bármilyen csekély legyen, zavarba fog ejteni sok ezer tanítót, aki a régi módhoz nevelődött és szokott, ami az oktatásnak kárára válhat. Bölcsőbb lett volna nem bántani a tantervet, hanem, mint 1922-ben Poroszországban tették, szabad választást engedni a régi és a kipróbált új tanításrendszerek között. Ekként útját egyengették volna az utóbbiak meghonosításának; a tanterv gyökeres reformálása pedig, arra az időre halasztódott volna, amikor annak szellemében képzett tanító-niemzedék fog rendelkezésre állani.

Ebben a tekintetben nagy hasznát vehetjük a szerző tanulmányának, mely nemcsak az utasítás újításairól, hanem azok okairól s keletkezéséről is tájékoztat. Sok üdvös rendelkezését említi meg, melyeket hely hiányában itt nem tudok elsorolni. De viszont nincs szó az utasításban oly intézkedésekről, melyekre a mai tanításban észlelhető számos fogyatkozás megszüntetése végett rá kellene mutatni. Idetartozik a tanulónak önbírálathoz, saját munkája ellenőrzéséhez szoktatása. Teszem, ha például a 76×0.89 szorzást kell végeznie, szokja meg, hogy előbb a tényezők kikerekítése útján tisztaba jöjjön azzal, hogy a szorzatnak 76 és 0.76 között kell lennie. Szokja meg, hogy minden számolás eredményét próbával igazolja. Kívánatos továbbá, hogy a tanuló oly alakban kapja a feladatokat, hogy maga hámozhassa ki belőlük a kiszámítandókat. És hogy maga is tudjon feladatokat alkotni és a megoldáshoz szükséges adatokat megszerezni. Szükséges, hogy a tanításban szóba kerülő tárgykörök minél közelebb álljanak a tanuló érdeklődése köréhez és lehetőleg maga gyűjtse össze azokhoz az anyagot. Múlthatatlanul meg kell akadályozni, hogy példatárainkban százszámra a valóságot arcul ütő kívánalmak és adatok foglaltassanak. Hogy például a földművelővel a holdak számából és a hold átlagterméséből számíttatják ki saját termését. Hogy $\frac{1}{3}$ kg almát adatnak el vagy $8\frac{5}{6}$ P-ért vásznat vétetnek. Csodálkozom, hogy nem akad gondolkozó tanuló, aki figyelmeztetné tanítóját, hogy nincs kofa, aki le tudna mérni $\frac{1}{3}$ kg almát; hogy nincs vevő, aki $8\frac{5}{6}$ P-t fizethetne. De kívánhatjuk-e a tanulótól, hogy gondolkozzék, ha a példatár írói, két neves tanférfiú, és ezek nyomán a tanítók sem gondolkoznak?!

Suppan Vilmos.

Dr. Horn József: A közgazdaságtan tanításáról. Budapest, 1931. Stádium Sajtóvállalat Rt. 16 l.

Minden korszakban tagadhatatlan nagy szerepet játszott a gazdasági kérdés, de sohasem olyan nagyot, mint a mai korban. Életünk legtöbb jelensége összefügg vele. Ma különösen érezzük a gazdasági kötelek megbénító erejét. Gazdasági életünk bajai kínzó- és érthetetlen problémákat vetnek föl. A legtöbb ember hallja a világválság magyarázatát, de nem érti. Józan ésszel nem

birja felfogni, hogyan következhetett be a mai nyomorúság épp akkor, amikor az emberiség eddig nem is sejtett hatalmas termelőrök birtokában van. Nem csoda, ha ilyen körülmények között kapva-kap minden tetszetős és orvoslást ígérő javaslaton, mert kellő közgazdasági tudása nem fejlesztette ki bíráló képességét.

E bajon csak mélyreható közgazdaságtani tudás segít. Akik megismerték a gazdasági élet törvényeit, nem fognak oly kritikátlanul viselkedni, nem lesznek kész prédái a közösség életét fenyegető káros tanoknak.

A nemzetgazdaságtan tanításának sikere azonban a helyes módszertől függ. Eddig e kérdéssel nálunk még nem foglalkoztak, ezért hézagpótló a címül írt füzet. Bevezetésében rámutat a közgazdaságtan tanításának korszerűségére. Lehetetlen ma már azt hirdetni, hogy az általános műveltséghez hozzátartozik a régi görög élet apró részleteinek ismerete, de a mai életnek e legégetőbb problémái nem. Nagyon helyénvaló tehát a szerzőnek az a követelése, hogy a közgazdaságtant minden középfokú iskolában tanítani kellene. Kívánatos volna különösen a középiskolába bevezetni, mert a nemzeti élet jövő irányítói nem maradhatnak tudatlanok a nemzeti élet sorsdöntő kérdéseiben. A szerző részletesen tárgyalja továbbá a közgazdaságtan tanításának célját, gondosan kiszemeli anyagát és végül ügyesen megállapítja módszereit. Sajnos, nincs módunkban itt e rövid, de tartalmas tanulmány rendkívül figyelemreméltó gondolatait részletesen tárgyalni, csak fel akarjuk hívni rá a pedagógusok érdeklődését.

A szerző a ma előttünk kibontakozó gazdasági életet akarja megismertetni, nem pedig valamelyik közgazdasági elméletet. A tanítványt arra akarja nevelni, hogy értelmesen tudja a gazdasági jelenségeket megítélni, a valóságot tisztán lássa, megértse és gyakorlati érdeke szerint alkalmazkodjék hozzá. A végső cél oly eleven gazdasági világszemlélet és tudás megszerzése, amely a nemzet jobb jövőjének egyik biztosítója lesz.

Nagyon érdekes az is, amit a szerző tárgyának nevelő értékéről mond. Igaza van, amikor hangoztatja, hogy e tárgy „egyik leghatékonyabb tényezője mind az erkölcsi, mind az állampolgári nevelésnek“. A nemzet életbevágó érdeke is megköveteli a közgazdasági műveltség mélyítését, mert a politikai jogok kiterjesztése csak akkor nem veszélyes, ha a nép a gazdasági küzdelemben nemcsak a maga, hanem a közösség érdekét is meglátja és szolgálja. Eppen ezért jobban hangsúlyozandónak tartanók a közgazdaságtan egyetemes irányának jelentőségét. Igaz, hogy a szerző is fölismerte ez irány főképviseelője, Spann Otmár elméletének novelőértékét és föl is akarja használni, de ezen a téren tovább kell menni. Jelenlegi életünknek rákfenéje éppen az, hogy az individuális irány tanítása a korszellem hatására magától érthető igazságnak látszik. Minden üzletember csak a maga érdekét nézi, egyéni ösztöneit követi és gazdasági tevékenységének nemzeti hivatásával nem törődik, hivatásának erkölcsi parancsaira nem is gondol. Pedig Ruskin, Carlyle, Rauschenbusch és a többiek mind rámutattak arra, hogy minden gazdasági tevékenység a közt szolgálja, s értékét e szempontból kell megítélni. A tőke birtokosa pedig csak a közösség sáfárja, ki megbízatását Istentől kapta s a tőke felhasználásáért felelősséggel

tartozik a köznek és Istennek. Tehát nemcsak arról van szó, „hogy ne mondjunk le az universalistikus irány nevelő értékéről“, hanem arról, hogy az a tanuló világnézetének irányadó elvévé váljék. A sáfárság, a közszolgálat eszméje és a felelősség érzése hassa át egész lelkületét. Minden egyén legyen tisztában a nemzet életében elfoglalt hivatásával akkor is, amikor bármiféle gazdasági tevékenységet folytat. Érezze a nemzet iránt való felelősségét, mert tudja, hogy működésével a közt szolgálja. Végül az Istentől megbízott sáfárság eszméje megadja a közgazdaságtan tanításának a vallásos vonatkozásokat. A vallásos érzés a rideg, nyereszkesedő egyéni szellem legerősebb ellenfele, és ennek áldásos hatását nem nélkülözhetjük a mai gazdasági küzdelemben.

Ettől az ellenészrevételtől eltekintve a szerző többi értékes megállapításainak igazságát elfogadjuk. Vérbeli, született pedagógus szól hozzánk e műből és jogos várakozást kelt föl jövőbeli munkássága iránt. *Lechnitzky Gyula.*

Baresai József és Baresai Károly: Népiskolai módszertan. A tanító- és tanítónőképző-intézetek IV. és V. osztálya, valamint működő tanítók számára. Baja, 1931. (N. 8-r., 253 l.)

A szerzők a füzetekben megjelent *Népiskolai Módszertani Közlemények*-et átdolgozva és a tanítóképzői oktatás céljára összefoglalva, könyvalakban adják közre rendszeres módszertanukat. A kik felismerték a *Közlemények* értékes vonásait, még jobban örülhetnek e könyvnek, mert a jellemző vonások még határozottabban tűnnek ki benne. Itt természetesen nem törekedhetünk arra, hogy mindegyik tantárgy módszerét tüzetesen ismertessük, meg kell elégednünk a könyvben fellelhető alapelvek megvilágításával.

A legutóbbi, 1925. évi elemi iskolai állami tanításterv a pedagógiai gondolkodás fejlődésének s a nemzet változott, új szükségleteinek megfelelő új célok megvalósítását tűzte ki az elemi iskolák számára. De az új tanítástervet ma is csak általános utasítás kísér, mely csupán a legáltalánosabb szempontokat jelöli ki, azokat, amelyeket az egyes tárgyak tanításában szolgálni kell. A vezérkönyv-irodalomra — elsősorban az elemi iskolai tanítási módszertanokra — hárult az a feladat, hogy a lehetőség pótolják a részletes utasításokat.

Az említett célkitűzések valóságos forrongást jelentettek a régi tanító számára, sok meggondolnivalót az újabb tanítói nemzedéknek; ezért az új célkitűzések magyarázata elmaradhatatlanná vált. E magyarázatra, nézetünk szerint, főként a régi (1905) tanításterv alapján a régi Utasítások szerint régi módszerrel működő tanítók szorulnak. Közülük sokan azért ítélik el s tekintik megvalósíthatatlannak az új tanítástervet, mert úgy érzik, hogy abban sokkal több a merőben új követelés, mint amennyinek megvalósítására ők — a régi emberek — vállalkozhatnak.

Az előttünk levő módszertan a maga józan arany középserével éppen arra törekszik, hogy a középút megmutatásával az új elveket is követhetőkké tüntesse fel. Nem szenved a minden áron újat mondani akarás hibájában, mely különben nagyon is kétes értékű, ha nem veszi számba az eddigi fejlődést s a